

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D2/2/I.S.-00/2 (Soruşturma)

Karar Sayısı : 01-42/424-107

Karar Tarihi : 31/08/2001

Konu : Gözlükçü derneklerinin, dernek tüzüklerinde fiyat tespitine ve tespit edilen fiyatların uygulanmasına ilişkin maddelere yer verdikleri, "Gözlük Camı Rehberi" ve "Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi" hazırladıkları savları ile açılan soruşturma sonucu verilen nihai karardır.

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU.

Üyeler : İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Mustafa PARLAK, Rifki ÜNAL

B- SORUŞTURMA HEYETİ:

Başkan : İsmet CANTÜRK, Rekabet Kurulu Üyesi

Raportörler : İlğaz SARIOĞLU, Ali DEMİRÖZ, Hakan BİLİR

C- İNCELEME TALEBİNDE BULUNAN :

İhbar

D- HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILANLAR:

1. Adana Fenni Gözlükçüler Derneği
Abidin Paşa Cad. No:160 ADANA
2. Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği
Konur Sokak 41/9 Bakanlıklar ANKARA
3. Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği
Oğuzhan Cad. Sağlık Han Kat:3 No:28 DENİZLİ
4. Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği
Gazi Cad. Suakar Sokak No:1/B DİYARBAKIR
5. Gaziantep Fenni Gözlükçüler Derneği
Gaziler Cad. No:75/B GAZİANTEP
6. Hatay Fenni Gözlükçüler Derneği
Kurtuluş Caddesi 10/B Antakya HATAY
7. İzmir ve Ege Fenni Gözlükçüler Derneği
Birinci Beyler Sokak Büyük Beyler İşhanı
No:8 Kat:3/304 35260 Konak İZMİR
8. Kayseri Fenni Gözlükçüler Derneği
Cumhuriyet Mah. Umur Sokak Sultan İşhanı No:2/4 KAYSERİ
9. Konya Fenni Gözlükçüler Derneği
İstanbul Cad. Kadılar Sokak
Form İşhanı No: 202 KONYA

10. Mersin Fenni Gözlükçüler Derneği
Hastaneler Cad. Devlet Hastanesi Karşısı
No:243 MERSİN
11. Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği
Palalı Süleyman Cad. No:174 OSMANİYE
12. Samsun Fenni Gözlükçüler Derneği
Kale Mahallesi, Kaptanoğlu Caddesi
No:3/5 SAMSUN
Temsilcileri:
 - Av. Turgut İLHAN
Sağlık-2 Sokak No:71/5 Yenişehir ANKARA
13. Antalya ve Akdeniz Fenni Gözlükçüler Derneği
Cumhuriyet Cad. Elmalı Mah. 22. Sokak
Gökkaya İşhanı 2/25 ANTALYA
Temsilcisi:
 - Av. Kürşat Alper TULU
Kazım Özalp Cad. Eski Otogar Karşısı 465. Sok.
Fikri Melli İşhanı No:16/12 Kat:1 ANTALYA
14. Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği
Hamidiye Cad. Doğubank İşhanı Kat 5 No.: 504
34420 Sirkeci- İstanbul
Temsilcisi:
 - Prof. Dr. Arif ESİN
Akaretler Sıraevleri Spor Caddesi No.: 67
80680 Beşiktaş İSTANBUL

E- İDDİALARIN ÖZETİ:

Rekabet Kurumu'na verilen imzasız şikayet dilekçesinde;

- Dernek tüzüklerinde “Kazanç Bölüşümü, Fiyat Belirleme” gibi yasalara aykırı hükümlerin yer aldığı,
- Her mali yılın başında, 17 gözlükçü derneğinin kendi aralarında toplanarak biri kamu kesimi için gözlük camları fiyat listesi, diğeri halk için orijinal fiyat listesi adı altında iki tür monopol nitelikte liste hazırladıkları,
- Söz konusu derneklerin fiyat listelerini T.C. Maliye Bakanlığı ile imzalı protokole bağlayıp, Resmi Gazete’de ilanını sağlamak suretiyle, Türkiye’deki tüm resmi kurumları ve halkı belirledikleri fiyatları ödemeye mecbur bıraktığı,
- Her gözlük mağazasında söz konusu derneklerin yayınladığı ve para karşılığı dağıttığı yıllık monopol fiyat listelerinin mevcut olduğu belirtilmiştir.

F- DOSYA EVRELERİ

1- Rekabet Kurumu kayıtlarına 14.06.2000 tarih ve 2450 sayı ile intikal eden imzasız dilekçe üzerine, Rekabet Kurulu’nun 29.08.2000 tarih ve 00-32/350-195 sayılı kararı uyarınca; “gözlük camı piyasasında” 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un ihlal edilip edilmediğinin belirlenmesi amacıyla önaraştırma yapılmıştır.

2- 23.10.2000 tarih ve D2/2/I.S.-00/2 sayılı Öneri Raporu'nda yer alan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucu Rekabet Kurulu, 31.10.2000 tarih ve 00-42/455-249 sayılı kararı ile;

- Gözlükçü derneklerinin dernek tüzüklerinde fiyat tespitine ve tespit edilen fiyatların uygulanmasına ilişkin maddelere yer vermelerinin,

- Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği'nin gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Gözlük Camları Rehberi" hazırlamasının,

- Ankara, İzmir ve Ege, Adana, Antalya ve Akdeniz, Kayseri, Konya, Samsun, Denizli, Hatay, Mersin, Gaziantep, Osmaniye, Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneklerinin müştereken gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi" hazırlamalarının

4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) bendinde yer alan "mal veya hizmetlerin alım ya da satış fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım ya da satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki hükme aykırılık oluşturması nedeniyle, söz konusu 14 teşebbüs birliği hakkında, aynı Kanun'un 41 inci maddesi uyarınca soruşturma açmıştır.

3- Bu karar üzerine, 14.11.2000 tarihinde, 4054 sayılı Kanun'un 43/2 nci maddesi uyarınca ilgili teşebbüs birliklerine soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak tarafların ilk yazılı savunmalarını 30 gün içerisinde Kuruma göndermeleri talep edilmiştir.

4- İlgili teşebbüs birliklerinin ilk yazılı savunmaları yasal süreleri içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

5- Soruşturma safhasında, Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği tarafından gönderilen 11.01.2001 tarih ve 178 sayılı yazıda, açılan soruşturma nedeniyle 2001 yılı için fiyat liste çalışmaları yapılmadığı belirtilerek fiyat belirsizliğinden kaynaklanan karmaşanın önlenmesi için alınacak tedbirler veya fiyat listesi yayınlanmasına izin verilip verilmeyeceği konusunda Rekabet Kurumu görüşü talep edilmiştir. Yine aynı dernek tarafından gönderilen 19.01.2001 tarih ve 319 sayılı yazıda ise fiyat listesi çıkarılmayacağı bildirilmiştir.

6- T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 16.02.2001 tarih ve 772 sayılı yazılarında, 2001 yılı Mali Bütçe Kanunu'nun ilgili maddelerine atıfta bulunularak, fiyat listelerinin yayınlanması konusunda yeniden bir değerlendirme yapılması ve sonucu içeren görüşümüz talep edilmiştir.

7- Söz konusu talep üzerine, Rekabet Kurulu 03.04.2001 tarih ve 01-15/148-M sayılı kararı ile 4054 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca gözlük camı fiyat listeleri ile ilgili olarak ihlale ne şekilde son verileceğine ilişkin hazırladığı görüş ilgili taraflara tebliğ edilmiş ve T.C. Maliye Bakanlığı konu hakkında bilgilendirilmiştir.

8- Hazırlanan görüş çerçevesinde, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal eden eylemlere son verilmesi için, taraflara;

1. Gözlükçü derneklerinin orijinal fiyat listelerini 2001 yılından itibaren yayınlamaması,

2. Görüş yazısının alınmasından itibaren 7 gün içinde dernek üyesi tüm gözlükçülere orijinal fiyat listesi yayınlanmayacağına duyurulması,

3. En geç 15 gün içinde de, bu gereklerin yerine getirildiğinin, Rekabet Kurumu Başkanlığı'na tevsik edilmesi gerektiği bildirilmiştir.

9- Hakkında soruşturma yürütülen gözlükçü dernekleri Kurul görüşüne uyduklarını Rekabet Kurumu'na gönderdikleri yazılarla tevsik etmişlerdir.

10-30.04.2001 tarih ve SR/01-17 sayılı Soruşturma Raporu, 4054 sayılı Kanun'un 45/1 inci maddesi uyarınca Başkanlıkça tüm Kurul Üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ edilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraflardan 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir.

11-Hakkında soruşturma yürütülen bütün teşebbüslerin ikinci savunma yazıları zamanında Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal etmiştir.

12- Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2 nci maddesi uyarınca, 07.06.2000 tarihinde tüm Kurul Üyeleri ve taraflara tebliğ edilmiştir.

13-İlgili teşebbüslerin ek yazılı görüşe karşı cevapları zamanında Rekabet Kurumu'na intikal etmiştir.

14-Rekabet Kurulu'nun 31.07.2001 tarih ve 01-37/375-M sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 31.08.2001 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46/2 nci maddesi uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

15-31.08.2001 tarihinde yapılan sözlü savunma toplantısına ilgili teşebbüs birlikleri ve temsilcileri katılmıştır.

16-Rekabet Kurulu 31.08.2001 tarihinde nihai kararını vermiş ve karar 13.09.2001 tarihinde taraflara tefhim edilmiştir.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:

Raportörler, Soruşturma Raporu'nda;

- Gözlükçü derneklerinin, dernek tüzüklerinde fiyat tespitine ve tespit edilen fiyatların uygulanmasına ilişkin maddelere yer vermelerinin,
- Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği'nin gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Gözlük Camları Rehberi" hazırlamasının,
- Adana, Ankara, Antalya ve Akdeniz, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İzmir ve Ege, Kayseri, Konya, Mersin, Osmaniye, Samsun Fenni Gözlükçüler Derneklerinin müştereken gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi" hazırlamalarının

4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) bendinde örneklenen yasak kapsamında olması nedeniyle; söz konusu gözlükçü dernekleri hakkında Kanun'un 16. maddesinin 2. fıkrası gereğince idari para cezası uygulanması ve ihlale son verilmesi amacıyla, gözlükçü dernekleri tarafından 2001 yılından itibaren hiçbir surette fiyat listesi yayınlanmaması ve dernek tüzüklerinde yer alan ve 4054 sayılı

Kanun'a aykırı olan hükümlerin söz konusu tüzüklerden çıkarılması gerektiğini belirtmişlerdir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1- İLGİLİ PAZAR

1.1. İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarı tespitinde belirleyici olan ürünlerin ikame edilebilirliğidir ve bu açıdan ürünün işlevi ile tüketici tercihlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Tedavi amaçlı kullanılan, numaralı gözlük camı piyasası incelendiğinde, çok geniş bir ürün yelpazesi ile karşılaşılmaktadır. Birbirine benzer gibi görünen bir çok ürün hammadde, çap, üretim tekniği ve kaplama gibi teknik farklılıklar ve fiyat farklılıkları nedeniyle birbirlerinden ayrılmaktadır. Ürün çeşitliliğinin farklı ihtiyaçları karşılaması nedeniyle değişik özellikler taşıyan camların teknik olarak ikame edilemeyeceği düşünülebilir. Ancak soruşturma konusu fiyat listelerinin piyasada yer alan tüm çeşitlere ilişkin olması nedeniyle, bu dosya açısından ürünler bazında bir pazar tanımlamasının gerekli olmadığı ve gözlük camı piyasasının bir bütün olarak ele alınmasının uygun olduğu kanaatine varılarak ilgili ürün pazarı “*gözlük camları perakende satış pazarı*” olarak belirlenmiştir.

1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili coğrafi pazar, gözlükçü derneklerinin Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde faaliyet göstermeleri ve hazırladıkları fiyat listelerinin ülkenin tümü için geçerli olması nedeniyle, “*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*” olarak belirlenmiştir.

2- HAKKINDA SORUŞTURMA YÜRÜTÜLEN TEŞEBBÜS BİRLİKLERİ

Gözlükçü Dernekleri

3958 sayılı Gözlükçülük Hakkında Kanun'da gözlükçüler arasında mesleki bir örgütün kurulmasına ilişkin düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle, gözlükçüler çeşitli illerde 2908 sayılı Dernekler Kanunu'na tabi dernekler kurmak suretiyle örgütlenmişlerdir. Soruşturma açıldığı dönemde, Türkiye genelinde “dernek üyeleri arasında mesleki birlik, yardım ve sosyal dayanışmayı sağlamak, modern gözlükçülüğün gelişmesine katkıda bulunmak” amacıyla kurulmuş olan 14 gözlükçü derneği faaliyet göstermektedir. Bu dernekler aşağıda sıralanmıştır:

1. Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği
2. Adana Fenni Gözlükçüler Derneği
3. Kayseri Fenni Gözlükçüler Derneği
4. Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği
5. Hatay Fenni Gözlükçüler Derneği
6. Antalya ve Akdeniz Fenni Gözlükçüler Derneği
7. İzmir ve Ege Fenni Gözlükçüler Derneği
8. Konya Fenni Gözlükçüler Derneği
9. Samsun Fenni Gözlükçüler Derneği
10. Mersin Fenni Gözlükçüler Derneği
11. Gaziantep Fenni Gözlükçüler Derneği
12. Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği
13. Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği

14. Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği

3- 4054 SAYILI KANUN'UN DÖRDÜNCÜ MADDESİNİN İHLALİNE İLİŞKİN TESPİTLER

Gözlükçü dernekleri 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesini aşağıda yer alan eylemleri sonucu ihlal etmektedir:

- 1- Gözlükçü derneklerinin tüzüklerinde bulunan maddelerin Kanun'a aykırılığı.
- 2- Fiyat listeleri yayınlamak suretiyle gözlük camları fiyatlarının tespiti.

3.1. Dernek Tüzüklerinde Yer Alan Maddeler

Derneklerin tüzükleri incelendiğinde fiyat tespitine ilişkin hükümlerin yer aldığı görülmektedir. Aşağıda soruşturma kapsamında bulunan 14 gözlükçü derneğine ait tüzüklerin fiyat tespitine ilişkin maddelerine yer verilmiştir.

Adana Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

“ Madde 3 - Derneğin Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontaklens, göz protezi uygulamasına ait fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek..

Madde 10 - Yönetim Kurulu'nun Görevleri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini teşkil edeceği komiteler marifeti ile saptamak.

Madde 12 – Haysiyet Kurulu

"...fiyat tarifelerine aykırı davranan,...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...yeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir”.

Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

“ Madde 3 - Derneğin Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontaklens, interkülerlens, protez göz, prizma, fresnel prizma, teleskopik gözlük ve gözlükçülükle ilgili her türlü malzeme ve lens solüsyonlarına ait fiyatları ve fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek...

Madde 10 - Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit etmek ve ..

Madde 12 - Tüzüğe Aykırı Davranışlar ve Cezalar

"...Fiyat tarifelerine uymayan,...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır".

Antalya ve Akdeniz Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat listelerini belirlemek ve alakalı Kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek.

Madde 11 – Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptamak.

Madde 13 – Haysiyet Kurulu

"...fiyat tarifelerine aykırı davranan,...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir".

Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontak lens, interküler lens, protez göz, prizma, fresnel prizma, teleskopik gözlük ve gözlükçülükle ilgili her türlü malzeme ve lens solüsyonlarına ait fiyatları ve fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak.

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek...

Madde 11 – Yönetim Kurulunun Görevleri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptamak.”

Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

“ Madde 3 - Derneğin Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontak lens, interküler lens, protez göz, prizma, fresnel prizma, teleskopik gözlük ve gözlükçülükle ilgili her türlü malzeme ve lens solüsyonlarına ait fiyatları ve fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek...

Madde 10 - Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit etmek" ve ...

Madde 12 - Tüzüğe Aykırı Davranışlar ve Cezalar

"...fiyat tarifelerine uymayan,...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır”.

Gaziantep Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

“ Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontak lens, interküler lens, protez göz, prizma, fresnel prizma, teleskopik gözlük ve gözlükçülükle ilgili her türlü malzeme ve lens solüsyonlarına ait fiyatları ve fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak.

...

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek.

Madde 10 – Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptar.

Madde 12 – Haysiyet Kurulu

"...fiyat tarifelerine aykırı davranan,...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir".

Hatay Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontak lens, interküler lens, protez göz, prizma, fresnel prizma, teleskopik gözlük ve gözlükçülükle ilgili her türlü malzeme ve lens solüsyonlarına ait fiyatları ve fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek.

Madde 10 – Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptar.

Madde 12 - Tüzüğe Aykırı Davranışlar ve Cezalar

"...fiyat tarifelerine uymayan,...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır".

İzmir ve Ege Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait, birim fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak,

...

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek...

Madde 11 – Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptamak.

Madde 13 – Haysiyet Kurulu

"...fiyat tarifelerine aykırı davranan,...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında uyarma, dernekten geçici ve daimi ihraç cezaları verilir".

Kayseri Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

"Madde 2 – Derneğin Amacı ve Bu Amacı Gerçekleştirmek İçin Dernekçe Sürdürülecek Çalışma Konuları

...

(b)...

6. Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, ..."

Konya Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

e) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait, birim fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak,

...

h) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek...

Madde 10 – Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

...

(f) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptamak.

Madde 12 – Haysiyet Kurulu

"...fiyat tarifelerine aykırı davranan,...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir".

Mersin (İçel) Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait, birim fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak,

...

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek.

Madde 10 – Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptar.

Madde 13 – Haysiyet Kurulu

"...fiyat tarifelerine aykırı davranan,...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir".

Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Derneğin Yapacağı Faaliyetler

...

d) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontak lens, interküler lens, protez göz, prizma, fresnel prizma, teleskopik gözlük ve gözlükçülükle ilgili her türlü malzeme ve lens solüsyonlarına ait fiyatları ve fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak

g) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek...

Madde 10 - Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini teşkil edeceği komiteler marifeti ile saptamak.

Madde 12 – Haysiyet Kurulu

"...fiyat tarifelerine aykırı davranan,...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir".

Samsun Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Yapacağı Faaliyetler

...

e) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait, birim fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak,

...

h) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek.

Madde 10 – Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

...

(f) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini tespit edeceği komiteler marifeti ile saptamak.

Madde 12 - Tüzüğe Aykırı Davranışlar ve Cezalar

"...fiyat tarifelerine uymayan,...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır".

Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü

" Madde 3 - Derneğin Yapacağı Faaliyetler

...

j) Fenni gözlükçülerin teknik iş kademelerine ve mesleki haklarına ait birim fiyat unsurlarına dayanarak gözlük camı ve çerçevesi, kontak lens, göz protezi uygulamasına ait fiyat listelerini belirlemek ve alakalı kamu kuruluşlarına sunmak, üyeleri arasında hizmet ve fiyat birliği sağlamak

m) Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, yurt düzeyindeki yazışmaları sürdürmek...

Madde 10 - Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

...

(g) Fenni gözlükçülük mesleğine ilişkin fiyat liste ve tarifelerini teşkil edeceği komiteler marifeti ile saptar."

3.2. Fiyat Listeleri

Dernekler her yıl biri T.C. Maliye Bakanlığı ile müştereken hazırlanan resmi fiyat listesi, diğeri ise orjinal fiyat listesi olmak üzere iki ayrı liste hazırlamaktadır.

Resmi Fiyat Listesi

T.C. Maliye Bakanlığı resmi kurum ve kuruluşlarda çalışanlar ile bu kişilerin bakmakla yükümlü oldukları kişilerin tedavi giderlerini karşılama zorunluluğu nedeniyle alınacak hizmetlerin fiyatlarının belirlenmesi için her yılın başında gözlükçü dernekleriyle bir protokol imzalayarak gözlük camları ücretlerini ve yapılacak indirim oranlarını belirlemektedir.

Dernekler, T.C. Maliye Bakanlığı ile protokol hazırlamadan önce her yıl Kasım-Aralık aylarında biraraya gelmekte ve takip eden bütçe yılında protokolle yer alacak fiyatları enflasyon oranlarını göz önünde bulundurarak belirlemektedir. Ocak ayında, Bütçe Kanunu'nun çıkmasını takiben T.C. Maliye Bakanlığı ile gözlükçü dernekleri yaptıkları görüşmeler neticesinde o yıl için geçerli olacak resmi fiyat listesi konusunda uzlaşmaya varmaktadır. Söz konusu liste Bütçe Uygulama Talimatı Tebliği içerisinde yer almakta ve Mart-Nisan aylarında Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmektedir. Bu protokol sonucu oluşturulan fiyatlar Bağ-Kur ve Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından emsal alınmaktadır. Hatta bazı büyük özel sektör kuruluşları da bu liste fiyatları üzerinden çalışanlarına ödeme yapabilmektedir.

Resmi fiyat listesi olarak adlandırılan bu liste üzerinden dernek üyesi tüm gözlükçüler resmi hastalarına %15 indirim yapmak zorundadır. Bu listede yer alan gözlük camları hastanın tedavisini sağlamaya yeterli olan, piyasada satışa sunulan en ucuz camlardır. Resmi hastalar daha nitelikli ve pahalı cam almak istedikleri takdirde aradaki farkı kendileri karşılamak durumundadır.

Gözlükçü derneklerinin bir araya gelerek beyaz 60 Ø, renkli 60Ø, fotokromik (kolormatik) 60Ø, beyaz bifokal, fotokromik bifokal ve Organik CR-39 camlarına ilişkin fiyat belirlemeleri ve ardından Bakanlık ile görüşmeler yapmaları, T.C. Maliye Bakanlığı'nın 178 sayılı KHK'de yer alan görev ve yetkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, gözlükçü dernekleri ile T.C. Maliye Bakanlığı arasında yapılan protokol gereğince oluşturulan fiyat listelerinin 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı Kurul'un soruşturma açılmasına ilişkin 31.10.2000 tarih ve 00-2/455-249 sayılı kararında belirtilmiştir.

Diğer Fiyat Listeleri

Gözlükçü Dernekleri yukarıda açıklanan ve resmi reçeteli hastalara uygulanmak üzere hazırlanan liste dışında resmi reçetesi olmayan ya da resmi reçete tarafından karşılanan gözlük camından farklı özelliklerde cam almak isteyenler için ayrıntılı bir fiyat listesi daha belirlemektedir.

Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği dışındaki 13 dernek müştereken belirledikleri fiyat listelerini bastırarak üyelerine dağıtmaktadır. 13 dernek tarafından müştereken belirlenen fiyat listesi "Fenni Gözlükçüler Dernekleri Orijinal Cam Fiyat Listesi" adını taşımakta ve listenin 1 inci sayfasında "Bu liste tavsiye nitelikliindedir." şeklinde bir ibare yer almaktadır. Bu listede resmi kurum fiyat listesiyle birlikte diğer cam türlerinin fiyatları, işçilik ücretleri ve ekstra işlemler için alınacak ücretler de tespit edilmiştir.

2000 yılına ait Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi'nin 26 ncı sayfasında reçetelerin değerlendirilmesine ilişkin esaslara yer verilmiştir. 1 inci maddede " Bu liste FENNİ GÖZLÜKÇÜLER DERNEKLERİNCE tavsiye niteliğinde hazırlanmış olup 1.1.2000 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kullanıma sunulmuştur." ifadesi yer almaktadır. 27 nci sayfada ise aynen " İŞBU 2000 YILI NUMARALI GÖZLÜK CAMLARI FİYAT LİSTESİ: ANKARA, İZMİR VE EGE, KONYA, ADANA, KAYSERİ, SAMSUN, DENİZLİ, MERSİN, GAZİANTEP, ANTALYA, OSMANİYE, HATAY ve DİYARBAKIR FENNİ GÖZLÜKÇÜLER DERNEKLERİ tarafından müştereken hazırlanmıştır." ibaresi bulunmaktadır.

1997 yılına kadar diğer gözlükçü dernekleriyle fiyat listesi yayınlayan Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği bu tarihten itibaren tek başına fiyat listesi hazırlamaya başlamıştır. "Gözlük Camları Rehberi" adını taşıyan bu listede çeşitli gözlük camlarının fiyatları, yapılacak işçilik ve ekstra işçilik fiyatları tespit edilmektedir. Hazırlanan rehberin "Info" başlıklı bölümünde 2000 yılına ait Numaralı Gözlük Camları Rehberine göre reçetelerin değerlendirilmesine ilişkin esaslara yer verilerek "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 2. Kısım 4. Madde hükümleri doğrultusunda meslektaşlar arasında bilgi birliği ve beraberliği sağlama amacıyla TAVSİYE niteliğinde" düzenlendiği belirtilmiştir.

4- Savunmalar ve Savunmaların Değerlendirilmesi

4.1. Yazılı Savunmalar

Sözlü Savunma öncesinde yapılan savunmalarda Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği dışındaki 13 gözlükçü derneği aynı savunmaları Kurumumuza göndermiştir. Bu nedenle bu 13 derneğin savunmaları birlikte ele alınmıştır.

Adana, Ankara, Antalya ve Akdeniz, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İzmir ve Ege, Kayseri, Konya, Mersin, Osmaniye ve Samsun Fenni Gözlükçü Derneklerinin Yazılı Savunmaları

Bu derneklerin yaptıkları usule ve esasa yönelik yazılı savunmalarında

- Soruşturma açılmasına ilişkin olarak yapılan tebligatın usulsüz olduğu ve soruşturma süreci ile ilgili hususlarda kanuni sürelerle uyulmadığı,
- Gözlükçü derneklerinin teşebbüs olmadığı,
- Gözlükçü derneklerinin 4054 sayılı Kanun'un yasakladığı faaliyetlerle ilgilerinin bulunmadığı,
- Gözlükçü derneklerinin yayınladıkları listelerin kamu hizmeti amacıyla ve kamu ihtiyacı nedeniyle çıkarıldığı, Danıştay kararıyla hukuka uygun bulunduğu,
- Dernek tüzüklerinde yer alan düzenlemelerin yanlış anlamlandırıldığı,
- Gözlük camı üreticilerinin hammadde açısından dışa bağımlı oldukları,
- Fiyat listesi olmaması ya da farklı listeler olması halinde bir takım sorunların ortaya çıkacağı,
- Gözlükçü derneklerinin tüzüklerinin İçişleri Bakanlığı'nın onayından geçtiği, yasalara aykırı bir tüzüğün bakanlığın onayından geçemeyeceği,
- Soruşturma kapsamında bu listeleri kullanan kurum ve kuruluşlar ile nihai tüketiciler açısından bir değerlendirme yapılmadığı,
- Savunmaların yabancı hukuk kuralları ve yabancı ülke uygulamaları dayanak gösterilerek çürütülmeye çalışıldığı ve savunmaları reddetmek üzere herhangi bir Türk mevzuatının bulunmadığı,
- T.C. Maliye Bakanlığı'nın dernekler tarafından oluşturulan listeye atıfta bulunmasının fiili bir zorunluluk oluşturduğu ancak bu listenin oluşumunun yasaya aykırı bulunmasıyla listenin oluşumunun mümkün olmadığı, dolayısıyla ortaya çözülmesi zor bir durumun ortaya çıktığı,
- Dernek tüzüklerinde yer alan "fiyat belirleme" yetkisinin T.C. Maliye Bakanlığı'nca çıkarılan resmi listenin oluşturulmasına yönelik olduğu , somut gerekçeler olmaksızın bu tüzüğün değiştirilmesinin istendiği, derneklerin tüzüklerinin bu şekilde değiştirilmesi halinde T.C. Maliye Bakanlığı ile liste görüşmelerine katılmak için yetkilerinin kalmayacağı,
- Rekabet Kurulu'nu bu tarz bir soruşturma yapmasının T.C. Anayasası'nın 56 ncı maddesine aykırı olduğu

belirtilmiştir.

Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği Yazılı Savunmalarında;

- İlgili ürünün arz yönünden ikame edilebilir olduğunu,
- Listelerin gözlükçüleri mesleğe ilişkin yenilikler konusunda bilgilendirme amaçlı ve özellikle küçük yerleşim birimlerindeki gözlükçüler için yarar sağladığını,

- T.C. Maliye Bakanlığınca bu listelerin yayınlanmasının zorunlu tutulduğunu,
 - Fiyat listelerinin piyasayı etkilemediğini,
 - Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği'nin diğer derneklerle birlikte hareket etmediğini,
 - İhlalin ortadan kaldırılması için yapılması istenen yükümlülüklerin yerine getirilmesinin kabul edildiğini, bu listelerin teamül gereği ortaya çıktığı ve hiç bir maddi çıkara hizmet etmediği ve bu nedenlerle ceza uygulanmaması gerektiğini
- ileri sürmüştür.

4.2. Sözlü Savunmalar

Adana, Ankara, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İzmir ve Ege, Kayseri, Konya, Mersin, Osmaniye ve Samsun Fenni Gözlükçü Derneklerinin Sözlü Savunmaları

- Gözlükçü derneklerinin doğrudan ya da dolaylı olarak piyasayı etkilemek gibi bir amaç ve fonksiyonlarının teorik ve pratik olarak mevcut olmadığı,
- Rekabet Kurumu'nun ilk defa bir sivil toplum örgütünü ve bir kamu hizmetini sorgulamaya aldığı,
- Rekabet Kurumu'nun bir bakanlığın fonksiyonunu üstlenerek bu bakanlığa ait olan görev ve yetkiyi kullandığı,
- Bu nedenlerle Rekabet Kurumu'nun görev ve yetkilerini aştığı ve yasaya aykırı işlem yaptığı

İleri sürülmüştür.

Antalya ve Akdeniz Fenni Gözlükçüler Derneği Sözlü Savunması

- Derneklerinin Rekabet Kurulu'nun ihlalin ortadan kaldırılması için istenen yükümlülükleri yerine getirdiğini,
- Derneklerinin dernek tüzüğüne uygun olarak hareket ettiği bu tüzüğün de İçişleri Bakanlığı'nca onaylandığı dolayısıyla ortada derneğe izafe edilecek bir kusur olmadığını

belirtmişlerdir.

Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği Sözlü Savunması

- Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği'nin Rekabet Kurulu tarafından ihlalin ortadan kaldırılması için istenen yükümlülükleri yerine getirdiği ve soruşturma süreci boyunca uyumlu bir tavır takındığı ve bu durumun dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

4.3. Savunmaların Değerlendirilmesi

Tarafların yazılı savunmalarının bir kısmı Kanun'da yer alan usul hükümlerine uyulmadığına yöneliktir. Soruşturma Kararı 31.10.2000 tarihinde alınmış ve soruşturma açıldığına dair bildirim 14.11.2000 tarihinde yani 4054 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinde belirlenen 15 günlük süre içerisinde taraflara gönderilmiştir. Soruşturmanın devam eden süreçlerinde de Kanun'un ilgili maddelerince belirtilen sürelerle tam anlamıyla uyulmuştur. Dolayısıyla tebligatın geçersiz olduğu ve kanuni sürelerle uyulmadığı yönündeki savunmalara neden olacak bir usulsüzlük bulunmamaktadır.

Gözlükçü dernekleri savunmalarında teşebbüs olmadıklarını ve fiyat listesi çıkarmakta çıkarları bulunmadığını iddia etmişlerdir. Bu dernekler 4054 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde tanımlanan teşebbüs birliği tanımına uymaktadırlar. Gözlükçüler tarafından kurulan bu derneklerin aldığı kararlar piyasayı etkilemekte ve üyelerinin çıkarlarını temsil etmektedir. Bu durum Soruşturma Raporu'nda, dernekler arasındaki yazışmalardan ve derneklerin duyurularından verilen örneklerle de açıkça gösterilmiştir.

Yapılan fiyat listelerinin tavsiye niteliğinde olmasıyla ilgili savunma da ihlalin niteliğini değiştirmemektedir. Birbirlerinin rakibi olan gözlükçülerin fiyat belirlemelerinin 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğu açıktır. AB uygulamalarından verilen örneklerle de bu durum Soruşturma Heyeti tarafından ortaya konmuştur. Listelerin bağlayıcı olmaması, yaptırım içerip içermemesi ve piyasadaki etkisi ihlalin niteliğini ağırlaştırıcı/hafifletici unsurlar olarak ele alınmaktadır.

Daha önce değinildiği gibi soruşturmanın konusu, T.C. Maliye Bakanlığı'nın memurların tedavi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ödeyeceği fiyatları belirlemesi değil, tüm cam çeşitlerinin fiyatlarının gözlükçü dernekleri tarafından belirlenmesi ve liste halinde gözlükçülere dağıtılmasıdır. Dolayısıyla T.C. Maliye Bakanlığı'nın ödemelerinde bu listelere atıfta bulunması ve bu listeleri dikkate alması, söz konusu listelerin 4054 sayılı Kanun'a uygun olduğu anlamına gelmemektedir. Bu konuyla ilgili savunmalarda belirtilen Danıştay Kararı da T.C. Maliye Bakanlığı'nın resmi fiyat listelerini oluşturmasıyla ilgili olup, derneklerin tüm gözlük camı fiyatlarına ilişkin liste çıkarmaları ile bağlantısı bulunmamaktadır.

Dernek tüzüklerinde yer alan ve derneklerin fiyat listeleri çıkarma, bu fiyat listelerine uymayanların cezalandırılması gibi hükümlerin yanlış yorumlandığına ilişkin savunma da geçerli görülmemiştir. Burada yer alan hükümler 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde yer verilen rakipler arasında rekabetin engellenmesine neden olabilecek teşebbüs birliği kararlarına temel teşkil edecek niteliktedir.

Rekabet hukuku açısından önemli olan piyasada faaliyet gösteren aktörlerin, arz ettikleri malların fiyatlarını kendilerinin oluşturmasıdır. Her firmanın stratejisi gereği kendi malının kalitesi, maliyeti gibi kriterleri gözönüne alarak, başka bir ifadeyle rekabetin gereği olarak her gözlükçünün ticari kararlarını özellikle fiyatlarını bağımsız olarak belirlemesi gerekmektedir.

İlgili ürün pazarının belirlenmesine yönelik savunma değerlendirildiğinde, soruşturma konusu teşebbüs birliği kararları tüm gözlük camı türleri ile ilgili olduğundan pazarın dar ya da geniş tanımlanması bu kararların niteliğini etkilememektedir.

Piyasada listelerin uygulanmadığı ve gözlükçülerin liste fiyatlarını dikkate almadığı yönündeki savunma da bu listelerin oluşturulma amacını değiştirmemektedir. 4054 sayılı Kanun'a aykırı olacak şekilde fiyatların belirlendiği listelerin varlığı, etkileri bir yana, başlı başına bir ihlal oluşturmaktadır.

Derneklerin savunmalarında yer verdikleri soruşturma sürecinde orjinal fiyat listesi yayınlamamaları ve Kurul'un ihlale son verilmesi amacıyla bildirdiği görüşünde

belirtilen hususları yerine getirmeleri, taraflara verilecek cezanın tespitinde dikkate alınabilecek bir husustur.

I. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Gözlük camı pazarında açılan soruşturma sürecinde yapılan tespit ve incelemeler değerlendirildiğinde, gözlükçü derneklerinin Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal ettikleri ortaya çıkmaktadır.

Soruşturma konusu fiillerin failleri gözlükçü dernekleridir. Gözlükçü dernekleri 2908 sayılı Dernekler Kanunu'na göre gözlükçüler tarafından kurulmuştur. Soruşturma konusu fiilleri değerlendirmeden önce gözlükçü derneklerinin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde niteliğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Kanun'un 'Tanımlar' başlıklı 3 üncü maddesinde 'teşebbüs', " piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımından bir bütün teşkil eden birimler" olarak tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde gözlükçülerin teşebbüs oldukları aşikardır.

Kanun'un yine 3 üncü maddesinde 'teşebbüs birliği' "teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliğe haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikler" olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede her biri birer teşebbüs olan gözlükçüler tarafından kurulan gözlükçü derneklerinin teşebbüs birliği niteliğini taşıdığı görülmektedir. Derneklerin oluşumunda ticari bir amacın güdülmemesi ya da ticari ya da ekonomik bir faaliyet içerisinde bulunulmaması derneklerin teşebbüs birliği olarak nitelendirilmesine engel teşkil etmemektedir. Bu nedenle üyelerinin ticari kararlarını etkileyen oluşumlar tüzel kişiliği olup olmadığına bakılmaksızın rekabet hukuku kapsamındaki fiillerinden sorumlu olacaklardır.

Bilindiği gibi 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi "Belirli mal veya hizmet piyasasında doğrudan ya da dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacı taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır" demek suretiyle sadece teşebbüsler arası rekabeti bozucu fiilleri değil, aynı zamanda rekabeti bozucu teşebbüs birliği kararlarını da yasaklamaktadır. Dolayısıyla her biri birer teşebbüs birliği olan gözlükçü derneklerinin ilgili pazarda rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacı taşıyan ya da bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olan karar ve eylemleri de 4 üncü madde kapsamında değerlendirilecektir. Gözlükçü derneklerinin bu kararları tek başlarına ya da diğer gözlükçü dernekleriyle birlikte almaları ve bunları uygulamaları fiillerin niteliğini değiştirmemekte ancak uygulama ve piyasa şartları dikkate alındığında ihlalin niteliğini artıracı olabilmektedir.

Soruşturma konusu olayda, gözlükçü derneklerinin iki şekilde 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği tespit edilmiştir:

- Dernek tüzüklerinde 4054 sayılı Kanun'a aykırı hükümlerin bulunması
- Derneklerin tek başlarına ya da diğer gözlükçü dernekleriyle birlikte fiyat listeleri yayınlamak suretiyle gözlük camı fiyatlarının tespiti.

Gözlükçü derneklerinin tüzüklerinde derneklere, gözlükçülükle ilgili mal ve hizmetlerin fiyatlarını belirleme, fiyat listeleri oluşturma, üyeler arasında fiyat birliği

sağlama ve belirlenen fiyatlara uymayarak aşırı rekabette bulunan firmaları cezalandırma yetkileri veren hükümler bulunmaktadır. Daha çok fiyat tespitini içeren bu hükümlerin dernek üyeleri arasında ürün ve hizmet fiyatlarını yeknesak bir hale getirme amacıyla olduğu görülmektedir. Yatay düzeyde birbirinin rakibi olan teşebbüsler tarafından kurulan derneklerin bu tür amaçlarla yetkilendirilmeleri 4054 sayılı Kanun'a aykırı bir durumdur. Bu nedenle, soruşturmaya taraf gözlükçü derneklerinin tüzüklerinde yer alan ve 4054 sayılı Kanun'a aykırı olan hükümlerin dernek tüzüklerinden çıkarılması gerekmektedir. Savunmalarda bahsedildiği gibi, İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanmış dernek tüzüklerinin tüm kanunlara uygun olduğunu kabul etmek doğru bir yaklaşım değildir. Dosya konusu olayda da görüldüğü gibi İçişleri Bakanlığı tarafından 4054 sayılı Kanun hükümlerine aykırı tüzük maddelerinin tespiti mümkün görünmemektedir. Bu anlamda dernek tüzüklerinde yer alan söz konusu hükümlerin, rekabeti sınırlamayı amaçlayan teşebbüs birliği kararları olarak kabulü gerekmektedir.

Gözlükçü dernekleri fiyat listeleri yayınlamak yoluyla (gözlük camı fiyatlarını tespit ederek) da 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmektedirler. Bu durum, tüzüklerde Kanun'a aykırı olarak derneklere verilen yetkilerin fiili olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Gözlükçü dernekleri tarafından oluşturulan fiyat listeleri uzun yıllardan beri yayınlanmaktadır. Bu listelerde çeşitli gözlük camlarının fiyatları belirlenmektedir. Soruşturma açılan dönemde gözlük camları fiyatlarını belirleyen iki farklı fiyat listesi bulunmaktadır: Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği tarafından belirlenen Gözlük Camları Rehberi ve Ankara, İzmir ve Ege, Adana, Antalya ve Akdeniz, Kayseri, Konya, Samsun, Denizli, Hatay, Mersin, Gaziantep, Osmaniye, Diyarbakır gözlükçü dernekleri tarafından müştereken hazırlanan Orjinal Cam Fiyat Listesi .

Bu listelerin varlığı dolayısıyla yatay anlamda birbirine rakip olan teşebbüsler arasındaki rekabet olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu listelerin temel amacı - tavsiye niteliğinde olsalar da- piyasadaki fiyat rekabetini ortadan kaldırmaktır. Her biri bağımsız olarak karar alma ve uygulama durumunda bulunan teşebbüsler bu listeler nedeniyle fiyat rekabetine aynı çizgiden başlamaktadır. Rekabet Hukuku'nda rakipler arasında yapılan fiyat anlaşmaları "yatay fiyat tespiti" olarak nitelendirilmektedir. 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin a bendinde de "mal ve hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet kar gibi unsurlar ile her türlü alım ya da satım şartlarının tespit edilmesi" yasaklanan hallerden sayılmıştır. Bu çerçevede fiyat listeleri yoluyla gözlük camı fiyatlarının belirlenmesi 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin a bendine aykırılık oluşturmaktadır. Benzer şekilde, yatay fiyat tespiti ABD ve AB uygulamalarında da tek başına hukuka aykırı görülmektedir.

Fiyatların tavsiye niteliğinde olması da ihlalin niteliğini değiştirmemektedir. Belirlenen fiyatların tavsiye niteliğinde olması ve yaptırımının bulunmaması ihlalin niteliğini değiştirmemekte ancak bu durum ihlali ağırlaştırıcı/hafifletici bir husus olarak ele alınmaktadır. Bu noktada "yatay fiyat tespiti" ile "dikey fiyat tespiti" kavramları arasındaki nüansın ve dikey fiyat tavsiyelerine gösterilen toleransın doğru anlaşılması gerekmektedir.

Gözlükçü derneklerinin fiyat listeleri yayınlamaları ile ilgili değinilmesi gereken bir başka nokta da T.C. Maliye Bakanlığı'nın ilgili pazardaki varlığıdır. T.C. Maliye Bakanlığı her yıl devlet memurlarının göz tedavileri için ödeyeceği gözlük camları fiyatlarını gözlükçü dernekleriyle bir protokole bağlayarak belirlemektedir. Her yıl Resmi Gazete'de Bütçe Uygulama Talimatı ekinde yayınlanan resmi fiyat listesi ile memurların göz tedavileri için gereken gözlük camlarının fiyatı belirlenmektedir. Bu liste T.C. Maliye Bakanlığı'nın bütçe harcamalarını disipline etme amacıyla 178 sayılı KHK ile kendisine verilen yetkileri kullanması yoluyla ortaya çıkmaktadır. Bu fiyat listesinin 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceği Kurul'un 30.11.2000 tarih ve 00-42/455-249 sayılı kararında belirtilmiştir. Ancak önceki dönem bütçe uygulama talimatlarında, yukarıda yer alan resmi fiyat listesine ek olarak, bazı cam çeşitleri için gözlükçü derneklerinin fiyat listelerindeki en düşük fiyatların esas alınacağı ve resmi liste dışında farklı bir cam talep edilmesi halinde gözlükçü derneklerinin fiyat listesi esas alınarak aradaki farkın ilgili tarafından ödeneceği yönündeki hükümler de yer almaktaydı. Bütçe Uygulama Talimatı'nda 4054 sayılı Kanun'a aykırı olan fiyat listelerine atıfta bulunulması bu fiyat listelerinin haklılığı yönünde bir argüman oluşturmamaktadır. Başka bir deyişle, T.C. Maliye Bakanlığı'nın bu listelere atıfta bulunması bu listelerin Kanun'a aykırı olması gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır. Esasen daha önce ifade edildiği gibi, listelerin T.C. Maliye Bakanlığınca gözönüne alınmasında değil, listelerin oluşum aşamasında (derneklerin biraraya gelerek ya da tek başlarına fiyatları tespit etmesi) 4054 sayılı yasaya aykırılık ortaya çıkmaktadır. Zaten T.C. Maliye Bakanlığı da 22 Mart 2001 tarih ve 24350 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bütçe Uygulama Talimatı'nda gözlükçü derneklerinin fiyat listelerine atıfta bulunularak uzun yıllar süren uygulamasını değiştirmiştir.

Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği'nin talepleri ve T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün soruşturma konusu konuların yeniden değerlendirilmesi yönündeki talebi üzerine 2001 yılı için aynı ihlallerin devam etmesini önlemek amacıyla, Rekabet Kurulu, taraflara Kanun'un 9/3 maddesi çerçevesinde ihlale ne şekilde son verileceğine ilişkin görüşlerini bildirmiş ve T.C. Maliye Bakanlığı bilgilendirilmiştir. Rekabet Kurulu Görüş'ünde; gözlükçü derneklerinin orijinal fiyat listelerini 2001 yılından itibaren yayınlamamasını, 7 gün içinde dernek üyesi tüm gözlükçülere orijinal fiyat listesi yayınlanmayacağına duyurulmasını ve en geç 15 gün içinde de, bu gereklerin yerine getirildiğinin, Rekabet Kurumu Başkanlığı'na tevsik edilmesini istemiştir. Dernekler, Kurul görüşünde yer alan hususlara aynen uymuşlardır ve bu durum Kurul'ca teşebbüs birliklerine uygulanacak cezanın takdirinde dikkate alınmıştır.

Soruşturma kapsamında yer alan teşebbüs birliklerinden Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği tek başına fiyat listesi yayınlamaktadır. Başka bir ifadeyle, Kanun'a aykırı bir teşebbüs birliği kararı ortaya çıkmaktadır. Diğer 13 gözlükçü derneği ise ayrı ayrı fiyat listesi belirlememekte, 13 derneğin müştereken oluşturduğu listeyi üyelerine dağıtmaktadır. Bu noktada 13 derneğin biraraya gelmesi nedeniyle oluşan ayrı bir hukuki kişiliğin ortaya çıkıp çıkmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Söz konusu 13 dernek fiyat listelerini birlikte oluşturmakta, liste dışındaki faaliyetlerini ayrı ayrı yürütmektedir. Dolayısıyla söz konusu orijinal fiyat listesi 13 derneğin anlaşması yoluyla oluşturulmuş ve bu dernekler tarafından

bastırılarak üyelerine dağıtılmıştır. Anlaşma yoluyla oluşturulan liste ve bu listelerin derneklerin üyelerine dağıtılması nedeniyle, 13 derneğin ayrı ayrı sorumlulukları (13 ayrı teşebbüs birliği kararı) bulunmaktadır.

Yapılan bu değerlendirmeler ışığında, gözlükçü derneklerinin tüzüklerinde yer alan fiyat tespitine ilişkin hükümler ve fiyat listeleri 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal ettiği tespit edilmiştir. Bu nedenle, gözlükçü derneklerinin Kanun'un 16 maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca cezalandırılmaları, ihlalin devam etmemesi için gözlükçü derneklerinin tek başlarına ya da müştereken fiyat listesi yayınlamamaları ve tüzüklerinde yer alan kanuna aykırı hükümleri çıkarmaları gerekmektedir.

J - SONUÇ

Yukarıda yapılan değerlendirmeler sonucunda;

I.

a) Gözlükçü derneklerinin, dernek tüzüklerinde fiyat tespitine ve tespit edilen fiyatların uygulanmasına ilişkin maddelere yer verdikleri,

b) Tüm Fenni Gözlükçüler Derneğinin gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Gözlük Camları Rehberi" hazırladığı,

c) Adana, Ankara, Antalya ve Akdeniz, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İzmir ve Ege, Kayseri, Konya, Mersin, Osmaniye, Samsun Fenni Gözlükçüler Derneklerinin müştereken gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi" hazırladıkları

tespit edilmiş olup soruşturma kapsamındaki 14 teşebbüs birliğinin, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde örnek olarak belirtilen yasak eylemlerde bulduklarına OYBİRLİĞİ ile;

II. Yukarıda belirtilen eylemleri gerçekleştirmek suretiyle adı geçen teşebbüs birliklerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi kapsamında ihlale yol açtıklarına ve bu nedenle aynı Kanun'un 16. Maddesinin 2. Fıkrası gereğince idari para cezası ile cezalandırılmalarının gerektiğine OYBİRLİĞİ ile;

III. Soruşturma açıldığı tarih ve devam eden dönem içinde derneklerce yeni fiyat listelerinin yayınlanmamış olması para cezasının takdirinde Kurulumuzca hafifletici neden olarak göz önünde bulundurularak;

- Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği
- Adana Fenni Gözlükçüler Derneği
- Kayseri Fenni Gözlükçüler Derneği
- Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği
- Hatay Fenni Gözlükçüler Derneği
- Antalya ve Akdeniz Fenni Gözlükçüler Derneği
- İzmir ve Ege Fenni Gözlükçüler Derneği
- Konya Fenni Gözlükçüler Derneği
- Samsun Fenni Gözlükçüler Derneği
- Mersin Fenni Gözlükçüler Derneği
- Gaziantep Fenni Gözlükçüler Derneği
- Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği

- Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği
- Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği'nin

4054 sayılı Kanun'un 16. Maddesinin 2. Fıkrası ve 2001/1 sayılı Rekabe Kurulu Tebliği uyarınca ayrı ayrı 3.796.416.000.- (Üç milyar yediyüzdoksanaltı milyon dörtyüzonaltı bin)'er TL: para cezası ile cezalandırılmalarına OYÇOKLUĞU ile;

IV. Dernek Tüzüklerinde 4054 sayılı Kanun'a aykırı olarak yer alan hükümlere ilişkin ihlale son verilmesi amacıyla;

a) Adana Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddesinin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak " ifadesinin,
- 10 uncu maddesinin (g) bendinin,
- 12 nci maddesinde yer alan "*...fiyat tarifelerine aykırı davranan, ...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir*" ifadesinin;

b) Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddesinin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ifadesinin,
- 10 uncu maddesinin g bendinin,
- 12 nci maddesinde yer alan "*fiyat tarifelerine uymayan, ...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır*" ifadesinin;

c) Antalya ve Akdeniz Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddesinin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,
- 11 inci maddesinin (g) bendinin,
- 12 nci maddesinde yer alan "*...fiyat tarifelerine aykırı davranan, ...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir*" ifadesinin;

d) Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddesinin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,

- 11 inci maddesinin (g) bendinin;
- e) Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün 3 üncü maddesinin;
- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddesinin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,
- 10 uncu maddesinin g bendinin,
- 12 nci maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine uymayan, ...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır*" ifadesinin;
- f) Gaziantep Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün 3 üncü maddesinin;
- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddesinin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,
- 10 uncu maddesinin g bendinin,
- 12 nci maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine uymayan, ...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır*" ifadesinin;
- g) Hatay Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün 3 üncü maddesinin;
- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddesinin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,
- 10 uncu maddesinin g bendinin,
- 12 nci maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine uymayan, ...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında soruşturma açılır*" ifadesinin;
- h) İzmir ve Ege Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün
- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,
- aynı maddenin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,
- 11 uncu maddesinin (g) bendinin,
- 13 üncü maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine aykırı davranan, ...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan ...üyeler hakkında uyarma, dernekten geçici ve daimi ihraç cezaları verilir*" ifadesinin;
- i) Kayseri Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün
- 2 nci maddesinin b (6) bendinde yer alan "*Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağıtımını sağlamak, muhasebe servislerinin liste uygulamalarında yardımcı olmak, ...*" ifadesinin;

i) Konya Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (e) bendinin,

- aynı maddenin (h) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,

- 10 uncu maddesinin (f) bendinin,

- 12 inci maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine aykırı davranan, ...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan* ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir" ifadesinin;

j) Mersin (İçel) Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,

- aynı maddenin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak .." ifadesinin,

- 10 uncu maddesinin (g) bendinin,

- 12 inci maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine aykırı davranan, ...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan* ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir" ifadesinin;

k) Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (d) bendinin,

- aynı maddenin (g) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,

- 10 uncu maddesinin (g) bendinin,

- 12 inci maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine aykırı davranan, ...diğer üyelerin toplu menfaatlerini açık şekilde haleldar edici aşırı rekabette bulunan* ...üyeler hakkında soruşturma yaparak uyarma, dernekten geçici veya daimi ihraç cezaları verilir" ifadesinin;

l) Samsun Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (e) bendinin,

- aynı maddenin (h) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,

- 10 uncu maddesinin (f) bendinin,

- 12 inci maddesinde yer alan "...*fiyat tarifelerine uymayan, ...diğer üyelerin ortak çıkarlarını bozucu aşırı rekabette bulunan* ...üyeler hakkında soruşturma açılır " ifadesinin;

m) Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği Tüzüğü'nün

- 3 üncü maddesinin (j) bendinin,

- aynı maddenin (m) bendinde yer alan "Fiyat listelerinin üyelerine ve kamu kuruluşlarına dağılımını sağlamak ..." ifadesinin,

10 uncu maddesinin (t) bendinde yer alan "... fiyat tarifelerine aykırı hareket eden... üyeler hakkında soruşturma yaparak..." ifadesinin;

dernek tüzüklerinden çıkarılmasına OYÇOKLUĞU ile;

Danıştay yolu açık olmak üzere, karar verilmiştir.

KARŞI OY GEREKÇESİ

Fenni Gözlükçü Dernekleri hakkında yürütülen **31.08.2001** tarih **01-42/424-103** sayılı nihai kararının 4. maddesine katılmama gerekçem;

Bilindiği gibi dernek tüzükleri 2908 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre düzenlenir ve faaliyetleride aynı kanun hükümlerine göre denetlenir. Tüzükte kanuna aykırı bir hüküm bulunması veya derneğin kanun ve tüzüğe aykırı bir faaliyette bulunması halinde yapılacak işlem Dernekler Kanununda düzenlenmiştir.

Dernek Tüzüklerindeki hükümler hakkında Dernekler Kanunu dışında bir işlem yapmak mümkün olmadığı gibi, herhangi bir kurumun müdahale yetkisi de bulunmamaktadır.

Dernekler çoğu zaman üyelerinin ortak menfaatlerini korumak amacıyla kurulurlar. Bu amaçlar ve çalışma esaları dernek tüzüklerinde açıkça ifade edilmektedir. Dernek amaçlarında ifade edilmeyen hususlarda iştigal edemez.

Ancak amaçlarında ifade edilen faaliyet konuları veya eylemleri başka bir kanunun yasak kapsamına girebilir. Örneğin burada olduğu gibi satış fiyatı listesinin yayınlanması, Rekabet Kanununa aykırılık teşkil edilebilir. Bu takdirde eylem hangi Kanuna aykırılık teşkil ediyor veya yasağı kapsamına giriyorsa ilgili kanun hükümlerine göre cezalandırılabilir.

Suçu kaynağında yok etmek gibi bir düşünceden hareket ederek, henüz oluşmamış veya oluşmayacak olan bir eylemin mutlaka oluşacak mantığıyla hareket edilerek işlem yapılması temel hukuk hükümleriyle de bağdaşmaz. Rekabet Kurulu'nun tüzük hükümlerinde değişiklik yapmayı istemek gibi bir hak ve yetkisi bulunmamaktadır. Ancak derneklerin teşebbüs faaliyeti niteliğinde ki bu tür eylemlerinin Rekabet Kanunu hükümlerine aykırılık teşkil etmeyen, yasak kapsamına girmeyecek şekilde hareket etmeleri istenebilir. Dernekler bir yandan Dernek Tüzüğü hükümlerine riayet ederken, diğer yandan başka kanunların suç saydığı eylem ve fiillerden de kaçınmaları gerekir. Rekabet Kanununa aykırı eylemleri halinde de bu kanun hükümlerine göre cezalandırılabilir.

Ancak, tüzük hükümlerinin değiştirilmesini istemek hak ve yetkisi Rekabet Kanununa ait değildir., diye düşünüyor ve kararın bu maddesine katılmıyorum.

Mustafa PARLAK

Kurul Üyesi

KARŞI OY AÇIKLAMASI

Fenni Gözlükçü Dernekleri hakkında yürütülen soruşturma ile ilgili olarak alınan 01-42/434-107 sayılı kararın iki hükmüne, aşağıdaki nedenlerle katılmıyorum.

1- Kurul, 13 gözlükçü derneğinin bir araya gelerek gözlük camı fiyat listesi hazırlamak için “anlaşma” yaptığını; Tüm Fenni Gözlükçüler Derneğinin de “karar” almak suretiyle benzer liste hazırladığını kabul ederek, 4054/4’ün ihlal edildiği sonucuna varmış ve ceza hükmünü uygulamıştır.

Bu tür fiyat listelerinin hazırlanışının ve üye işyerlerine bu listelerin gönderilmesinin, 4054/4 ‘e aykırı düştüğü hakkında bir görüş ayrılığı söz konusu değildir. Ancak, bu ihlalin hukuki açıdan değerlendirilmesi ve fiilin hukuki niteliğinin belirlenmesi doğru olmamıştır.

Görüşüme göre, 13 gözlükçü derneğinin biraraya gelerek fiyat listesi belirlemesi, bir “anlaşma” değil, bir “karar”dır. Bu sonuç, hiç şüphe yokki, hem verilecek cezayı hem de ceza verilecek olan kuruluşu belirlemek açısından büyük önem taşımaktadır.

4054 sayılı kanunun 3.maddesi, Teşebbüs Birliğini tanımlarken, “Teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikler” demiştir. Kanun bu tanımla, önemli bir ayırım getirerek “tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikler”i de teşebbüs birliği olarak tanımlamıştır. 13 Derneğin bir araya gelişindeki temel nedenin, Maliye Bakanlığı ile yapılacak fiyat tesbiti toplantısına bir teklif götürmek olduğu düşünülürse bir araya gelmekle “tüzel kişiliği olmayan Teşebbüs Birliği” oluşturulduğu açıkça görülmektedir.

Gözlükçü Derneklerinin bir araya gelişleri, bir anlaşma yapmak için değil, bir karar almak içindir. Dolayısıyla, “tüzel kişiliği olmayan birlik” oluşmuştur. Esasen kanunumuzda, bu türlü beraberliklerin olabileceğini düşünerek “her türlü birlik” demek suretiyle çok geniş bir tanım benimsemiştir. Bu durum, bir anlaşmadan çok, bir kararın varlığını kolayca ortaya çıkarmaktadır. Karar ile anlaşma arasındaki önemli fark, anlaşmalarda, buna uymayan tarafa verilecek cezaların (yaptırımın) da belirlenmesi gereğidir. Böyle bir yaptırım söz konusu değildir. (Bkz.Prof.Dr.Y.Aslan, Rekabet Hukuku 2001-sayfa 72-90)

Diğer bir önemli noktada, bu anlaşma veya kararın “rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı” nitelikte olması gereğidir. Gerek tarafların amacı, gerek uygulamadaki tesbitler, hazırlanan listelere gözlükçülerin hiç bir şekilde uymadığını, hiç bir gözlükçünün kendisini bu anlaşma ile bağlı kabul etmediğini, liste altı fiyatlarla satışların yapıldığını ve derneklerin de üyeleri gözlükçülere herhangi bir yaptırım uygulamadığını göstermektedir. Dolayısıyla rekabeti ihlal edici bir amaç olmadığı gibi uygulamanın da olmadığı ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Bu durumda olayın, “teşebbüs birliği kararı” olarak değerlendirilmesi gerekirken, anlaşma olarak kabul edilmesi ve teşebbüslere (gözlükçü derneklerine) ayrı ayrı ceza verilmesi, eylemin hukuki niteliğine uygun düşmemiştir. Doğru olan,

Derneklerin bir araya gelerek oluşturdukları, “teşebbüs birliğine” tek ceza verip, üyeleri arasında eşit olarak paylaştırmaktır.

2- Kararda, Dernek tüzüklerinde yer alan bazı hükümlerin, tüzüklerden çıkartılması gerektiğine karar verilmesini de, Kurul’un yetkileri içinde görmüyorum.

Dernek Tüzükleri, 2908 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre düzenlenir ve aynı kanunun 10.md.si gereğince denetlenir. Kanuna aykırılığın tesbiti halinde ne gibi işlemlerin yapılacağı bu maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Dernek Tüzüklerindeki hükümler hakkında başka bir işlem yapmak mümkün değildir ve Rekabet Kurulunun böyle bir yetkisi de yoktur.

Kaldıki, Dernek tüzüklerindeki hükümler genel düzenlemeleri içerir. Üyelerinin ortak menfaatlerine dönük düzenlemeler, bazı kanunlara aykırı olabileceği gibi, bazı kanunlara da uygun olabilir. Fiyat listeleri her zaman “satış fiyatı” için belirlenmeyebilir. Birlikte davranma ilkeleri ne ise, ona uygun davranışlar, Derneklerin temel amaçlarıdır ve bu kanun tarafından korunmuştur. Ne varki, tüzüklerde mevcut bu hükümlere uygun bir davranış 4054 sayılı kanuna aykırı olabilecektir. Bu halde yapılması gereken, aykırı eylemi cezalandırmaktır. Bu eylemin dayandığı hükmün çıkartılmasını istemek, Rekabet Kurulununun görevi ve yetkileri içinde bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle kararın ilgili bölümlerine katılmıyorum.

Kubilay ATASAYAR
Kurul Üyesi